

Legal Advisor van I (NLD) MINUSMA Mali “Tot hier, ... en een beetje verder nog”

DOOR MAJOR MR. N.C. RIENKS¹

Genieten, dat doe je op de dag dat je wordt aangewezen om weer op missie te gaan. Onzeker, over hoe dit nieuws thuis valt en of je hier met het gezin thuis weer goed doorheen weet te slaan. Bovenal, nieuwsgierig naar het avontuur dat op je ligt te wachten. Van 23 november 2014 tot en met 2 april 2015 zal ik worden uitgezonden, onder andere als juridisch adviseur van het eerste Contingentscommando van I (NLD) MINUSMA.² Ik heb er zin in. De VN en Afrika zijn twee nieuwe uitdagingen om naar uit te kijken en uitdagingen zijn het geworden.

MINUSMA – algemeen

Achtergronden conflict en mandaat

Net als tijdens het voorbereiden op je eigen missie, is het ook voor het schrijven en lezen van dit artikel goed eerst het juridisch kader en de achtergronden van de missie inzichtelijk te krijgen. In Mali vindt in 2012 een rebellie plaats die directe aanleiding vormt voor het inbrengen van de VN-troepenmacht. Aanvankelijk is deze rebellie gestart door Toeareg rebellen die in het noorden van Mali veel terreinwinst wisten te boeken en trachtten de onafhankelijke staat Azawad op te richten. Omdat de regering weinig doet tegen deze rebellen vindt een coup plaats in de hoofdstad Bamako. Vanaf dat moment beginnen ook de jihadistische groeperingen in het noorden van Mali zich te roeren. Zij veroveren grote delen gebied op de Toearegs. Door deze onderlinge strijd, het gebrek aan staatsgezag, verschillende religieuze motieven en verscheidene economische belangen, ontstaan vervolgens allerlei splintergroeperingen die in wisselende samenstellingen met elkaar weten te opereren. Op het moment dat de jihadististen dermate sterk worden dat ze zelfs de centrale regering in Bamako kunnen gaan bedreigen, besluiten de Fransen in te grijpen door middel van operatie Serval. De Fransen, samen met een Afrikaans verbond (AFISMA) en het Malinese leger, heroveren het noorden en trachten vervolgens de territoriale integriteit te herstellen. De EU zendt in deze periode de EUTM trainingsmissie uit naar Mali om het Malinese leger te trainen.

Op 25 april 2013 richt de VN-Veiligheidsraad de MINUSMA-missie op als opvolger van AFISMA. MINUSMA zal trachten met een multidimensionale en geïntegreerde aanpak invulling te

¹ De auteur is momenteel werkzaam als Strategisch Personeelsadviseur Directie Personeel & Organisatie, Staf Commandant Landstrijkrachten.

² MINUSMA: United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali.

geven aan haar mandaat: het weer veilig maken en stabiliseren van Mali. Dit staat zo verwoord in Veiligheidsraad resoluties 2100 en 2164. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de bescherming van burgers. MINUSMA is gemandateerd om in dat kader alle noodzakelijke middelen aan te wenden. Ter bescherming van de burgers gaat MINUSMA daarom trachten belangrijke bevolkte gebieden te stabiliseren. MINUSMA mag dreigingen afwenden en actief stappen ondernemen om te voorkomen dat gewapende groeperingen terugkeren naar deze gebieden. Verder is MINUSMA bevoegd om door het toepassen van geweld burgers te beschermen die worden bedreigd met fysiek geweld.

Gewapende groeperingen en hun vijandigheden vormen de belangrijkste bedreiging voor de stabiliteit van Mali en de burgerbevolking. Ondanks de versplintering binnen deze groepen en de verscheidene belangen zijn de meesten toch betrokken bij de voor Mali afgesloten vredesakkoorden, die van Ouagadougou en Kidal.³ De bij die akkoorden aangesloten groeperingen, de zogenaamde compliant armed groups (CAG's), zijn grofweg in twee hoofdgroepen onder te verdelen. De Platform Group bestaat uit groeperingen die gebaat zijn bij het herstel van de territoriale integriteit van Mali onder centraal staatsgezag. Hiertoe behoren onder andere de Malinese autoriteiten. Verder kennen we de Coordination Group, die bestaat uit groeperingen die uit zijn op de oprichting van de zelfstandige federale staat Azawad. De akkoorden zijn gesloten nadat de jihadistische groeperingen zijn weggejaagd door de Fransen en de Toeareg rebellen enigszins zijn teruggedrongen richting hun oorspronkelijke verblijfsgebieden. De afspraken die door alle groeperingen in de ondertekende akkoorden zijn vastgelegd, zijn als volgt: beëindigen van offensieve operaties, zich onthouden van meer terrein toe-eigenen, op termijn ontwapenen. De geweldsregels van MINUSMA maken het afdwingen van deze afspraken mogelijk.

Er zijn ook groeperingen die niet bij de vredesakkoorden zijn aangesloten, de zogenaamde non-compliant armed groups (NCAG's) en terroristische (veelal jihadistisch) groeperingen, de zogenaamde terrorist armed groups (TAG's). Om VN-personeel dan wel burgers te beschermen is MINUSMA binnen de geweldsregels bevoegd op te treden tegen zowel CAG's, NCAG's als TAG's. Tegen CAG's zal MINUSMA daarbij de nodige terughoudendheid betrachten in het kader van het lopende vredesproces; dat zal bij NCAG's en TAG's minder snel het geval zijn (denk bijvoorbeeld aan het actief ontwapenen van deze groeperingen).

Nederlandse inbreng

Met de artikel 100-brief van 1 november 2013 heeft het Kabinet de Tweede Kamer geïnformeerd over zijn besluit een Nederlandse bijdrage te leveren aan de MINUSMA-missie. De Nederlandse bijdrage heeft aanvankelijk tot doel deze VN-missie op de rails te krijgen met het leveren van specifieke militaire niche-capaciteiten, te weten inlichtingen en verkenningen. Een helikopterdetachement (zowel Apache gevechtshelikopters als later ook Chinook transporthelikopters), een eenheid commando's en een inlichtingenverzamelcomponent vormen de speerpunten van deze Nederlandse bijdrage om deze capaciteiten te realiseren.

³ Na mijn vertrek uit de missie is in Bamako op 20 juni 2015 een nieuw vredesakkoord ondertekend, waarbij ook de Coordination Group is aangesloten.

De bijdrage aan deze missie dient verschillende Nederlandse belangen. Denk dan aan internationale veiligheid, stabiliteit en een goed functionerende rechtsorde. Mali ligt aan de grenzen van Europa en met name het noorden van Mali is een broedplaats voor extremisme en internationale criminele netwerken. Een internationale veiligheidsmissie in Mali dient deze belangen dus rechtstreeks.

De door Nederland ingebrachte militaire eenheden opereren vanuit Gao, gelegen in het oosten van Mali. Nederland heeft daar geen gebiedsverantwoordelijkheid. De Nederlandse eenheden opereren zelfstandig en worden rechtstreeks door het in Bamako (zuidwest Mali) gelegen MINUSMA militaire hoofdkwartier (FHQ) aangestuurd.

MINUSMA – specifiek

Op papier klopt het in ieder geval, dus met het juridisch kader in mijn gedachten ben ik mijn missie in Mali in november 2014 aangevangen. De specifieke invulling van de juridische vraagstukken zou mij gaandeweg de missie nog wel duidelijk worden, maar ik was klaar voor elke uitdaging die Mali mij zou gaan bieden. Deze juridische uitdagingen zouden er ook komen. Welke? Daarvoor neem ik jullie mee op een reis langs verscheidene strijdtoneelen die zich tijdens mijn missie in Mali hebben voorgedaan. Hierbij zal ik niet alle juridische aspecten per strijdtoneel eruit lichten, maar ik zal steeds een paar specifiek aspecten benoemen die de bijzondere aandacht hadden.

Zorgo

Op 24 december 2014 krijgen de Apaches het verzoek van FHQ om een kijkje te nemen bij de plaats Zorgo. Het gerucht gaat dat een gewapende groepering deze plaats, behorend tot de invloedssfeer van de Coordination Group, aan het plunderen is. Eenmaal ter plaatse constateren de Apaches een twintigtal voertuigen van een gewapende groepering, niet behorend tot de Coordination Group. Een aantal van de voertuigen is uitgerust met zwaar kaliber machinegeweren. Aanwezig zijn ook strijders, veelal uitgerust met RPG en AK-47. In de plaats zelf onderkennen de Apaches enkele kleine brandhaarden. Na enige tijd observeren zien de Apaches dat de strijders zich richting het oord Zorgo verplaatsen. In een deel van het oord worden huizen systematisch doorzocht. Soms gaat dit gepaard met het intrappen van de deur of het openbreken van raamluiken. Zaken als huisraad, benzine en kleding nemen de strijders mee. De dorpelingen kijken vanaf een afstand toe.

De Apache piloten willen uiteraard voorkomen dat de plunderingen plaats gaan hebben. Daarom willen ze aanvankelijk de waarschuwingsprocedure opstarten en duidelijk maken dat de VN wenst te voorkomen dat de groepering oprukt naar het oord. De 'weapon release authority' (WRA) van het Apache wapensysteem ligt echter in de lijn en de lijn geeft op voorhand geen toestemming deze WRA op een ander niveau neer te leggen. Ook wanneer de plunderingen daadwerkelijk aanvangen wordt er geen toestemming tot ingrijpen gegeven. Pas een behoorlijke tijd later wordt deze toestemming verleend. De piloten zijn dan helaas niet meer in de verbinding en alweer onderweg terug naar de base. Een dag later zou een onderzoeksteam arriveren om te bezien wat de schade van de plunderingen is geweest en of de burgerbevolking nog andere dan materiële schade heeft geleden.

Deze case is juridisch gezien om twee redenen interessant. Wat houdt de WRA in en kan de VN-lijn die ook op deze wijze hanteren? De andere zeer relevante vraag is of plunderen kan worden opgevat als “het bedreigen van burgers met fysiek geweld” - als omschreven in het mandaat - zodat er met gebruik van geweld tegen opgetreden kan worden.

Op basis van ervaringen in NAVO-missies ziet de Nederlandse krijgsmacht de WRA als degene die bevoegd is tot vrijgave van het wapensysteem. De daadwerkelijke inzet van het wapensysteem is vervolgens te bepalen door de Target Engagement Authority (TEA). Door de Apaches de opdracht te geven om te kijken of plunderingen gaande zijn, is de WRA dus een gegeven. Zonder benoemde TEA betekent dit voor de Nederlandse krijgsmacht dat de keuze tot inzet vervolgens moet worden gemaakt aan de hand van de ter beschikking gestelde regels voor geweldstoepassing en het eventueel daaraan gekoppeld besluitvormingsniveau. Dat laatste zou in de case Zorgo betekenen dat de piloot binnen de regels van geweldstoepassing kon besluiten tot het afgeven van waarschuwingen (waaronder waarschuwingsschoten). Binnen de VN is echter anders bepaald. Zowel het geven van opdrachten aan de Apaches als het daadwerkelijk inzetten ervan is, ongeacht het besluitvormingsniveau in de regels van geweldstoepassing, voorbehouden aan de WRA. Dit heeft voor de Nederlandse inbreng in MINUSMA tot de conclusie geleid dat het FHQ dringend is verzocht meer te denken in te realiseren effecten bij het geven van opdrachten aan de Apaches. Ook is verzocht het realiseren van de te bereiken effecten na het verstrekken van de opdracht bij de uitvoerders te beleggen. Voor uitvoerders kan dan worden gedacht aan de piloot, de air mission commander of C-1 (NLD) Helidet.

Valt plunderen onder de bedreiging van burgers met fysiek geweld? En mogen de Apaches dus geweld toepassen om die bedreiging tegen te gaan en burgers te beschermen? Doordat geen toestemming is gegeven voor toepassing van geweld (geen WRA) lijkt de beantwoording van deze vraag irrelevant. Toch is aangedrongen op de beantwoording van deze vraag omdat het de gevolgen van de WRA-discussie extra kracht meegeeft. Een van de belangrijkste effecten die de VN in Mali wenst te bereiken is dat burgers zich veilig en beschermd voelen door de aanwezigheid van de VN-troepenmacht. Iemand die daaraan tornt dient rekening te houden met de consequenties. Dan moeten die consequenties wel volgen, anders is het VN optreden al snel ongeloofwaardig.

Zoals aangegeven is het bieden van bescherming aan de burgerbevolking het belangrijkste dat een VN-troepenmacht moet bewerkstelligen. Reden ook om deze bescherming zo'n prominente plek in het gegeven mandaat toe te bedelen. Wanneer de piloot in Zorgo constateert dat de burgerbevolking een deel van het oord ontvlucht uit angst voor wat komen gaat en dus met lede ogen toe moet zien hoe strijders hun huizen zonder slag of stoot plunderen, ben ik geneigd aan te nemen dat hier sprake is van bedreiging met fysiek geweld. Van de burger mag je onmogelijk verwachten dat deze zich opricht tegen de strijders om zo te voorkomen dat die zijn huis leegroven. De VN-troepenmacht kan zich hier wel degelijk voor inzetten en heeft mijns inziens binnen de geweldsregels ook de bevoegdheid dit te doen. Je zou je zelfs kunnen afvragen of er misschien een morele plicht is dit te doen, maar zover wil

ik niet gaan. De positie om geweld te mogen toepassen om in het kader van beschermen van burgers plunderen tegen te gaan is door mij gedeeld in de VN-lijn. Deze positie is noch bevestigd noch ontkracht.

Ber

Op 31 december 2014 krijgt het Apache detachement de opdracht om op 1 januari 2015 richting het oord Ber te vliegen. Er zijn geruchten dat gewapende groeperingen dit oord, in handen van de Coordination Group, aan gaan vallen en de VN wenst dat de Apaches hierop gaan monitoren. De Apaches opereren hierbij in dienst van een VN-grondeenheid uit Burkina Faso, die zich ook in Ber ophoudt. Deze grondeenheid zal de naderende groeperingen indien nodig tegemoet treden en zo trachten een gevecht te voorkomen.

Enmaal ter plaatse constateren de Apaches inderdaad dat gewapende groeperingen in een gevechtsformatie van zo'n veertig voertuigen aan het oprukken zijn richting Ber. Het betreft in ieder geval twee groeperingen. Eén groepering behoort tot de Platform Group, de andere groepering betreft de Groupe Autodéfense Touareg Imghad et Alliés (GATIA), welke vooralsnog geen status heeft in het conflict. Deze GATIA wordt ogenschijnlijk veelal ingezet als vooruitgeschoven element van het Malinese leger. De twee groeperingen rukken gezamenlijk op tot zo'n twee kilometer afstand van Ber. De Coordination Group elementen in Ber nemen daarom defensieve posities in aan de rand van het oord. De grondeenheid van de VN in Ber lijkt niet meer voornemens om zich nog tussen de (potentieel) strijdende partijen te gaan begeven.

De juridische analyse van de bevoegdheden is redelijk eenvoudig. De Apaches mogen de bevoegdheden van geweldsgebruik hanteren om eventuele escalatie van de vijandigheden tegen te gaan. Niet om één van de gewapende groeperingen te helpen (de VN is immers neutraal), maar met name om te voorkomen dat de burgers of VN-eenheden in Ber levensgevaar lopen. Gegeven de oplopende spanningen bij Ber is het van belang deze bevoegdheid en de wil om deze te hanteren snel aan partijen op de grond kenbaar te maken, bijvoorbeeld met een zogenaamde 'show of force'. Daarmee kunnen de Apaches voorkomen dat de partijen elkaar zo dicht in de dorpsrand naderen dat de Apaches met hun beschikbare wapensystemen niks meer kunnen uitrichten. De VN heeft lering getrokken uit de case Zorgo en dus is de WRA nu wel belegd, namelijk bij de commandant van de VN-grondeenheid. De WRA dient daarbij puur ter verdediging van het VN-personeel. Elke andere vorm van inzet is niet toegestaan. De commandant VN-grondeenheid is daar niet over geïnformeerd noch is hij bekend met de wijze waarop hij om moet gaan met de eventuele inzet van een Apache. Hij weigert daarom een eventuele inzet van de Apache goed te keuren. Doordat het niveau FHQ de bevoegdheid op basis van de regels eigenlijk niet mag delegeren en doordat het niveau van de grondeenheid geen behoefte heeft deze bevoegdheid toe te passen ontstaat er discussie. Hierin wenst niemand de verantwoordelijkheid tot eventuele inzet te nemen met alle potentiële gevolgen van dien. De groeperingen op de grond blijven elkaar namelijk naderen. Een naderend brandstoftekort leidt vervolgens tot de gedwongen keuze voor de Apaches om het strijdtoneel te verlaten. Dit brengt uiteraard de nodige frustraties met zich mee. Laten we hiermee de burgerbevolking aan hun lot over? Vanuit

een ethisch/juridisch oogpunt begint de vraag zelfs op te spelen of we de WRA misschien niet moeten negeren in zulke gevallen.

Een andere zeer interessante discussie die uit deze case volgt is de vraag welke positie de VN de GATIA nu moet toedichten. Deze groepering heeft zich steeds als agressor in het conflict opgesteld. Vallen zij als CAG te kwalificeren dan kan de VN ze op de verantwoordelijkheden uit het vredesakkoord wijzen en wellicht (initieel langs diplomatieke weg) aangrijpen indien zij deze verantwoordelijkheden negeren. Zijn zij te kwalificeren als NCAG dan kan de VN er ook voor kiezen ze aan te grijpen. In het laatste geval zal dat op iets robuustere wijze kunnen gebeuren. De VN heeft hierin geen (openlijke) keuze willen maken, simpelweg omdat dit de organisatie in een zeer lastige spagaat zal brengen. Immers, indien je besluit actief op te treden zal je als VN al gauw het stempel partijdig meekrijgen. Doe je echter niets, dan zal ook dat als gevolg van de vermeende banden tussen GATIA en het Malinese leger het stempel van partijdigheid op de VN kunnen drukken. De beantwoording van dergelijke vragen ligt uiteraard meer op het politieke en strategische niveau.⁴ Het stellen van de vraag en het stoeien met de vervolgvragen ten aanzien van de uitvoering van de opdracht zijn onder andere taken voor de uitvoerend jurist.

Kidal

In Kidal werkt de VN aan het oprichten en uitbouwen van een VN Supercamp. Hier moet het sector hoofdkwartier noord zich vestigen. Daarnaast is de stad Kidal de thuisbasis van de eenheden van de Coordination Group en van vele TAG's. Het zijn vermoedelijk ook de TAG's die ervoor zorgen dat de basis regelmatig doel is van raketaanvallen. Op 9 maart 2015 heeft zo'n aanval plaatsgevonden. Op basis van deze aanval heeft op 10 maart 2015 de Apache-eenheid de opdracht gekregen om de omgeving van Kidal base te monitoren op een eventuele nieuwe op handen zijnde aanval. Met hun aanwezigheid moeten de Apaches een eventuele aanval ontmoedigen. Door het FHQ is aangegeven dat zij de WRA afgeven voor zelfverdediging, maar wel pas nadat er op de VN gevuld is.

De VN regels van geweldstoepassing kennen het inherente recht op zelfverdediging van jezelf, jouw eenheid en ander VN of daarmee geassocieerd personeel. De regels van zelfverdediging staan toe dit geweld pre-emptief en anticiperend te hanteren. Er moet dan wel geloofwaardig bewijs zijn dat leidt tot de overtuiging dat een aanval op handen is.

Met zijn opdracht beperkt het FHQ het inherente recht op zelfverdediging op twee plaatsen. Ze koppelen de WRA aan de zelfverdediging en ze geven aan dat Apaches pas uit zelfverdediging geweld mogen gebruiken nadat de eerste schoten op de VN gevallen zijn. Maar stel nu dat de piloot constateert dat onbekende personen op schietafstand van het kamp een mortierstelling inrichten? Wellicht ziet de piloot zelfs dat die personen mortier-

⁴ De GATIA is betrokken geweest bij de vredesonderhandelingen die hebben geleid tot het akkoord van 20 juni 2015 en heeft dit akkoord ook ondertekend. Hiermee zou de GATIA zich in de toekomst dus als CAG dienen te gedragen en zou het gestelde probleem opgelost moeten zijn.

granaten richting de opstelling verplaatsen. Sterker nog, de piloot ziet dat de personen de granaten in de mortierbuizen plaatsen. Een commandant mag het recht op zelfverdediging best inperken, maar dan dient hij daar zeer goede redenen voor te hebben. Denk daarbij aan het voorkomen van ‘blue-on-blue’ schietincidenten of het uitsparen van munitie door de opdracht te geven pas te schieten ‘als je het wit in de ogen van de vijand kunt zien’. In het geval van Kidal zijn deze redenen door de VN niet gegeven. Dit leidt natuurlijk tot twijfel bij de piloten. Als jurist kan en moet je die afweging (militaire opdracht vs. inherent recht en moreel juist) denk ik vooraf niet willen maken. Daarvoor zul je ter plaatse moeten zijn. Wel moet je zowel de commandanten- als de functionele lijn hierop blijven attenderen om te voorkomen dat piloten zich in de toekomst nogmaals voor zo’n dilemma gesteld zien.

MINUSMA – na de missie

Jurist zijn op missie is een taak met vele uitdagingen. Naast de in dit artikel omschreven uitdagingen zijn er nog vele andere te benoemen. Denk bijvoorbeeld eens aan het vraagstuk van VN-neutraliteit in verhouding tot de druk om vooral meer samen te moeten gaan werken met de Malinese autoriteiten. En hoe zit dat met de samenwerking met de Franse operatie Barkhane⁵ in Mali? Waar ligt de grens tussen het onder omstandigheden toegestane actief offensief optreden tegen TAG’s en het verbod op uitvoeren van Counter Terrorism-operaties? Deze uitdagingen maken een uitzending nu juist zo leuk.

Vanuit de advisering in de geschetste cases lijkt het misschien alsof ik soms een wat zwartgallige en betweterige blik naar de VN toe hanteer. Ook ik besef terdege dat er meerdere wegen zijn die naar Rome leiden en dat de Nederlandse of mijn persoonlijke keuze en opvatting daarin zeker niet altijd de juiste hoeft te zijn. Dat maakt het werken met mensen in een zeer diverse internationale setting ook zo verschrikkelijk mooi. In de geschetste cases is er door de VN steeds voor gekozen geen geweld te hanteren. Dat dit gegeven de cases ook anders had kunnen zijn behoeft geen nadere toelichting. Het afbreukrisico van de Apaches die boven deze conflicthaarden vliegen en niet in mochten grijpen behoeft ook geen nadere toelichting.

Het vraagt van de jurist een behoorlijke inspanning om binnen dat krachtenveld van zowel juristerij als politiek de weg te vinden en daarin naar beste eer en geweten de troepen te blijven adviseren. In de uitvoering moet het immers altijd werkbaar blijven en een goede uitvoering is ook het enige wat echt van belang is. Als jurist zou ik dan ook groot voorstander zijn van een hernieuwd VN campagneplan dat duidelijke doelen en te bereiken effecten stelt. Bovendien kan dit plan de eerste invulling geven aan hoe deze effecten te bereiken. Met zo’n plan ben je ook als jurist beter in staat te bezien waar de ruimte ligt en te denken in mogelijkheden. In het huidige plan ligt die ruimte er ook, alleen deze wordt niet benut. Zelf benutten is onwenselijk omdat je werkt met dagkoersen en de grillen van de VN daarbinnen. Waar Nederland dan vaak kijkt naar dat wat is toegestaan, is de VN geneigd daar ruim bin-

⁵ Barkhane is de opvolger van de eerder genoemde Operatie Serval.

PRAKTIJK

nen te blijven. Aangeven waar het om gaat en hoe de regels en opdrachten te interpreteren, is dan van groot belang om het voor iedereen werkbaar en toepasbaar te houden en om de hogere VN-legerleiding te informeren en verzoeken om actie als deze dagkoersen tot missie-bedreigende situaties leiden.⁶ En mocht je denken dat de positie van jurist daarbinnen een lastige is, verplaats je dan vooral maar eens in de wereld van de Apache-piloot.⁷ Voor iedereen die hier deelgenoot van is geweest: uitdagend en mooi werk!

⁶ Wellicht heeft dit er mede toe geleid dat door de FCdr, zijnde de Weapon Release Authority, is besloten dat hij per operatie (zowel gepland als ad hoc) een Weapon Release Authorization kan afgeven aan C-Helidet. Dit besluit is dan vastgelegd in een FRAGO.

⁷ Dit artikel is geschreven vanuit het grootst mogelijke respect voor alle militairen die deze regels dienen toe te passen, of zij nu op de grond opereren of vanuit de lucht. Mijn bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de piloten kapitein Rene Zeetsen en eerste luitenant Ernst Mollinger die, vanwege een noodlottig ongeval met hun Apache tijdens een schietoefening, op 17 maart 2015 om het leven zijn gekomen. Ik heb het genoeg gehad ook met hen over deze regels te mogen sparren. Zij worden gemist.